

Зашто жене не пријављују насиље у породици?

Кључни налази истраживања

Фотографија: Ана Батрићевић/Новинарке против насиља

Свеобухватно истраживање о узроцима недовољног пријављивања насиља у породици спровео је Центар за слободне изборе и демократију (ЦеСид) у периоду од 10. новембра до 5. децембра 2022. године.

О истраживању

Свеобухватно истраживање о узроцима недовољног пријављивања насиља у породици обухватило је квантитативни део на репрезентативном узорку од 1004 жене старије од 18 година, као и квалитативни део који се састојао од дубинских интервјуа са женама и разговора са представницама организација и група које заступају интересе жена које се суочавају са интерсекционалном дискриминацијом и насиљем у породици.

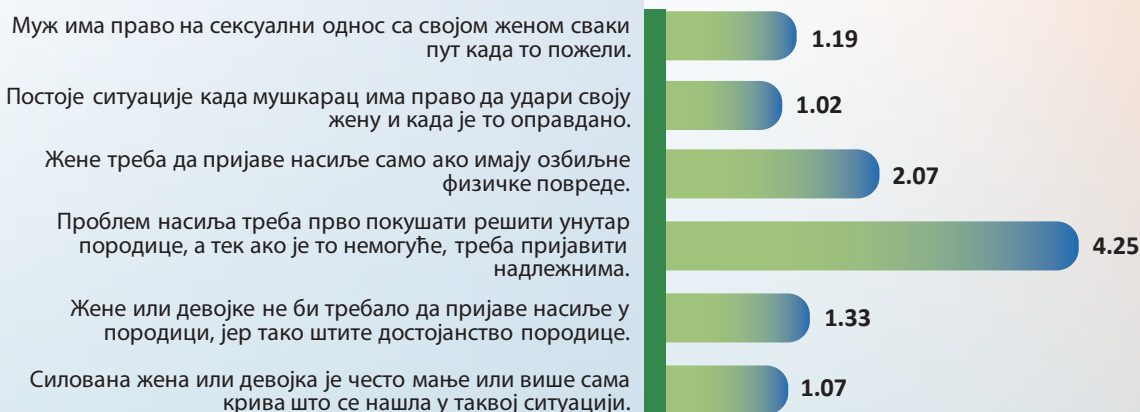
Циљеви истраживања

- Идентификовање **узрока недовољног пријављивања насиља у породици коме су изложене жене**, посебно жене које доживљавају или су у опасности од интерсекционалне дискриминације.
- **Специфични циљеви били су мапирање** фактора који подстичу жене да пријаве насиље у породици, као и препрека (физичких, традиционалних, културних, друштвених и личних) које спречавају жене да траже помоћ од институција или служби подршке. Такође истраживање је било усмерено ка препознавању процедура које треба побољшати са циљем превенције и заштите жена од насиља у породици.

Кључни налази

Перцепција насиља у породици и заштите жена од насиља у породици у Србији

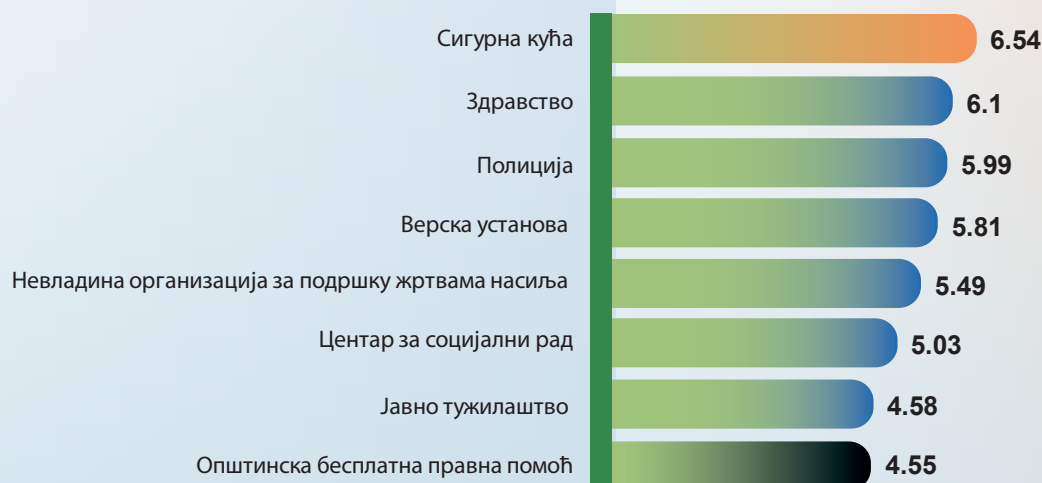
Свака трећа жена у Србији изричито не одобрава насиље у породици. Додатно, још 49,4% жена показује низак ниво одобравања насиља. Са друге стране, 15,5% њих показује средњи, а 2,3% висок ниво одобравања насиља.

Лична уверења испитаница и ставови о насиљу о породици, просечне оцене на десетостепеној скали (виши бројеви изражавају већи степен слагања са тврдњом)

Поверење у институције

Доминантна већина испитаница показује средњи ниво поверења у институције када је у питању заштита од насиља у породици (72,1%). Висок ниво поверења изразило је 17,5% жена, а низак ниво поверења свака десета испитаница (10,5%). Нема разлике у просечном одговору када су у питању испитанице које припадају рањивим друштвеним групама и оних које нису у оваквом положају. **Испитанице дају највећу оцелу када је у питању поверење у сигурне куће.**

Просечна оцелу поверења у институције у погледу проблема насиља у породици (скала од 1 до 10)

Оправданост и разлози пријављивања и непријављивања насиља у породици

Анкетиране испитанице су у највећем проценту (73%) наводиле да је ситуација у којој жена доживи тешке физичке повреде оправдан разлог да се насиље и пријави. Као другу ситуацију када је оправдано пријавити насиље, испитанице су најчешће наводиле **насиље које се дешава према деци** - 64%. Ипак, 3% навело је да ни у једном случају није оправдано да жена пријави насиље.

Шта мислите у којим ситуацијама је оправдано да жена пријави насиље? (могући вишеструки одговори)¹, у %

Анкетиране испитанице у највећем проценту (75%) сматрају да је страх од особе која врши насиље најчешћи разлог због кога жене насиље не пријављују. Одговор да су **стид и срамота због насиља коме су изложене** главни разлог, навођен је у нешто више од половине случајева (51%), док се половина определила за одговоре да не пријављују насиље јер немају где да оду или осећају страх од осуде и одбацивања од стране породице и околине (50%).

Шта мислите, због којих све разлога жене не пријављују насиље? (могући вишеструки одговори), у %

За готово трећину жена (31%), разумевање и подршка околине (породице и пријатеља), кључна је ствар која би им помогла да се оснаже да пријаве насиље. На другом месту нашла се **подршка институција** (разумевање проблема, професионално заступање, заштита) за коју се определило 27% испитаница. Да је финансијска подршка нешто што би им помогло да се оснаже да пријаве насилника, навело је 15% жена.

Ако би биле жртве насиља у породици, највећи број жена (38%) прво би се обратио члановима породице за подршку. Полицији би се обратило 28% њих, док би од пријатеља подршку тражило 9% испитаница.

У случају да доживите насиље у породици, коме бисте се прво обратили за подршку?, у %

Од укупног узорка који су чиниле 1.004 испитанице њих 351 је навело да је доживело неки од облика насиља што је 35% од укупног узорка. У више од половине случајева насиља о којима су испитанице биле спремне да говоре, односно 51%, насилници су (били) мужеви или партнери. Након најтежег искуства насиља, 47% испитаница се није обратило ниједној од институција, а 28% се обратило некоме из личног окружења.

Налази квалитативног истраживања

- Жене у Србији **не умеју да разликују у довољној мери различите облике насиља у породици**. Најчешће се препознаје физичко насиље, а најмање је препознато сексуално насиље.
- Психолошко и вербално насиље по правилу увек прати друге облике насиља**. Постоји крута перцепција јавности да је овај облик насиља **најтеже доказив**, што обесхрабрује жене да пријаве овај облик насиља.
- Уочено је **трансгенерацијско преношење дисфункционалности** – насилници али и жртве најчешће одрастају у насилном окружењу.
- Подршка која је жртвама насиља у породици најпотребнија јесте првенствено **психолошка, а потом и финансијска**.
- Радом институција** ни жене које су учествовале у истраживању, као ни стручњакиње које се баве овим питањем, **нису задовољне** – сматрају да представници институција нису у довољној мери сензитивисани, нити су подједнако сви запослени у различитим институцијама које долазе у контакт са жртвама едуковани за рад са жртвама насиља.

Разлози за непријављивање насиља

- Не постоје универзални и крути разлози/фактори за које се може тврдити да представљају нужан и довољан услов за (не)пријављивање насиља у породици** – то да ли ће жена пријавити насиље зависи од индивидуалних карактеристика и околности, породичне историје, тренутне породичне и социо-економске ситуације жене, психолошког стања жене у датом тренутку (животне околности, животна доб, самопоуздање, слика себе и свог односа, да ли може да замисли себе ван односа са насилником, емотивна везаност за насилника), али и ширих друштвених околности (попут оних да ли се у јавности о томе прича или не).
- Као **главни разлози за непријављивање** насиља у породици издвојили су се следећи фактори: неповерење у институције, страх, стид, психолошка везаност за насилника, зависност од насилника (економска, емотивна, стамбена), деца и мајчинство.
- Као главни **разлози за пријављивање** насиља у породици издвојили су се следећи фактори: мајчинство и перцепција угрожености безбедности деце и других чланова породице, подршка породице и околине. Уколико жена има економску независност, образованија је и млађа, те живи у градској средини, расте и вероватноћа да ће пријавити насиље.
- Мајчинство, однос према родитељству и улози жене у породици се јављају као **контрадикторни окидачи за (не) пријављивање насиља** – ови окидачи могу „гурнути“ жену у правцу пријаве (посебно уколико доживљава да је безбедност деце угрожена или уколико не жели да деца гледају насиље), али уједно могу бити и фактори који доприносе непријављивању насиља (уверења да су деци потребна оба родитеља, да је задатак жене да очува породицу на окупу).
- Подршка околине (посебно породице)** се показала као изузетно важан и битан фактор који доприноси пријављивању насиља. Уз то, економска оснаженост жена и њихова независност је такође фактор којим се повећава вероватноћа да ће насиље бити пријављено.

Ово истраживање реализовано је као заједничка активност Повереника за заштиту равноправности и Програма Уједињених нација за развој у Србији. Истраживање је део пројекта „Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији III“, који у партнерству са Владом Републике Србије, на челу са Координационим телом за родну равноправност, заједнички спроводе агенције Уједињених нација: UNICEF, UN Women, UNFPA и UNDP, уз подршку Владе Шведске.

